

πόλιν. Οἱ πτωχοὶ τῆς συνοικίας, ἐν ᾗ ἔζησε καὶ ἀπέθανεν, ἐφήρμοσαν αὐτοδικίαν ἐπὶ τῆς μνήμης αὐτοῦ, παρακολούσαντες τὸν μετὰ πομπῆς ἐνταφιασμὸν αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς δὲ ἦτο εἰς μόνον ἀριθμὸς, ὁ ἐλάχιστος μάλιστα τῶν ἀριθμῶν. Πόσοι ἐξαπλοῦνται καὶ μεγαλύνονται ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐνεργοῦντες ὥσθι ἦσαν πλέον τι ἢ ἀριθμοί!

ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΡΩΣΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.

Οἱ λαοί, οἵτινες, εἰς 113 ἑκατομμύρια ψυχῶν ἀνερχόμενοι, ἐν στρογγύλῳ ἀριθμῷ, εὐρύνονται διεσπαρμένοι ἀνὰ τὸ ρωσικὸν κράτος, ἀνήκουσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς δύο τῶν μεγάλων ὑπὸ τὴν ἔσποψιν τῆς ἐθνότητος οἰκογενειῶν τῆς ἀνθρωπότητος, εἰς τὴν ἰνδοευρωπαϊκὴν δηλονότι ἢ ἀρυανικὴν καὶ εἰς τὴν οὐραλοαλταϊκὴν οἰκογένειαν. Οἱ Ἀρυανοὶ τοῦ σλαυικοῦ ἰδία κλάδου εὐρύνονται ἀποκατεστημένοι μᾶλλον ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ Ρωσίᾳ, ἐνῷ ἡ ἀσιατικὴ Ρωσία κατοικεῖται πρὸ πάντων ὑπὸ οὐραλοαλταϊκῶν λαῶν ἥτοι Τούρκων, Μογγόλων, Μαντσουρίων καὶ πρὸς Β Οὐγροφιλανδῶν. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ ὑποθεθῇ ὅτι ἐκ τῶν τελευταίων τούτων δὲν εὐρίσκονται καὶ κατὰ μέγαν μάλιστα ἀριθμὸν ἐν τῇ βορείῳ εὐρωπαϊκῇ Ρωσίᾳ καὶ ὅτι ἐν Τουρκεστάν δὲν ὑπάρχουσιν Ἑρανοὶ ἰνδοευρωπαϊκῆς οἰκογενείας καὶ ἐν Σιβηρίᾳ ἄποικοι Σλαῦοι. Καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὸν Καύκασον καὶ τὰς γειτνιαζούσας χώρας αὐτόθι ὑπάρχει μοναδικὸν ἐθνολογικὸν μωσαϊκόν, τὰ στοιχεῖα τοῦ ὁποίου εἶναι πολυπλοκάτατα καὶ ὁ καθορισμὸς τῶν ὁποίων ἀποβαίνει ἀδύνατος. Ἡ σηματικὴ οἰκογένεια ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ πολυαριθμῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν Πολωνίᾳ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς ΝΑ εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας, ὑπὸ τινων Καραϊτῶν ἐν Κριμαίᾳ καὶ ὑπὸ σπανίων ἔτι πιθανῶς καὶ μικρῶν φυλῶν τοῦ Τουρκεστάν, αἵτινες θεωροῦσιν ἑαυτὰς ἀμέσους ἀπογόνους τῶν Ἀράβων κατακτητῶν τοῦ Η' αἰῶνος μ. Χ.

Πρὶν ἢ ὅμως χαράξωμεν τὰς ἐξωτερικὰς γραμμὰς τῆς γενικῆς εἰκόνης τῶν λαῶν ἢ φυλῶν τοῦ τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς ρωσικοῦ κράτους, πρὶν ἢ ταχέως ἐπισκοπήσωμεν τὰς διαφορὰς μεταβολάς, ὥσπερ οἱ λαοὶ οὗτοι ὑπέστησαν ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν ἔτι χρόνων, δὲν εἶναι ἄρα γε ἄρμοδιώτερον ν' ἀναζητήσωμεν ἐν τῷ ἀπομεινῶν καὶ ἀφανῶν παρελθόντι τῶν εὐρεῶν τούτων χωρῶν, τὰ ὑφιστάμενα ἔτη ἔγνη τῆς ἀρχεγονοῦ ἀνθρωπότητος; Πρὸ τῶν σημερινῶν Ρώσων, τῶν Σλαβῶν καὶ τῶν Τουρκοφιλανδῶν τοῦ Θ' αἰῶνος ὡς καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν παρὰ τῷ Ἡροδότῳ ἀπαντῶντων Σκυθῶν ὑπῆρξαν ἄνθρωποι, ὑπῆρξαν τοιοῦτοι ἅπ' αὐτῆς τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν κατὰ κληρὸν ἡ γῆ, ἅπ' αὐτῆς τῆς στιγμῆς καθ' ἣν οἱ κολοσσικοὶ παγετῶδες ὄγκοι τῆς τεταρτογενεῖς περιόδου ἤρξαντο τῆς πρὸς ἐξάρανσιν κινήσεως αὐτῶν.

Ἐπῆρξεν ἀληθῶς κατὰ τοὺς γεωλόγους στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ εὐρωπαϊκὴ Ρωσία ἀπετελεῖτο ἐκ μιᾶς μεγάλης ἡπείρου στενῆς σχετικῶς, ἐπεκτεινομένης ἀπὸ τῶν Καρπαθίων εἰς τὰ Οὐράλια καὶ ἕως τὸ πρὸς Β ὅριον ἀπετελεῖτο ὑπὸ γραμμῆς χωρὸς ΝΑΒΑ ἀπὸ Κρακοβίας εἰς τὰς πηγὰς τῆς Πετσόρας· τότε ὁ παγωμένος ὠκεανὸς εὐρίσκετο πολὺ νοτιώτερον, παρουσιαζὼν κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην κόλπον, κλειόμενον πρὸς Δ καὶ Α ὑπὸ δύο κολοσσικῶν ὄγκων πάγου, τοῦ πρώτου στηριζομένου ἐπὶ τῶν σκανδιναυικῶν ὄρεων καὶ καταλαμβάνοντος τὰ βόρεια τῆς Βαλτικῆς, τὴν Φιλανδιάν καὶ τὰς τῆς Βαλτικῆς ἐπαρχίας, ὡς καὶ τὰ κυβερνεῖα τῆς Πετροπόλεως καὶ τοῦ Ὀλονέτς, τοῦ δευτέρου ἔχοντος βάσιν τὴν τῶν Οὐραλίων ὀροσειράν. Πρὸς Ν ἡ τεταρτογενὴς αὕτη Ρωσία ἐβρέχετο ὑπὸ τῶν κυμάτων παραλίου λεκάνης, περιλαμβανούσης τὴν Κασπίαν, τὴν Ἀζοφικὴν καὶ τὸν Εὐξείνιον καὶ ἐκτεινομένης πρὸς Β πρὸς τὴν Σαμαράν, ἐνῷ μέγας παγετῶδης ὄγκος κατεῖχε τὰς τοῦ Καυκάσου κλιτύας· ὁπωσδήποτε ἡ Κριμαία φαίνεται ὑπερταμένη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης. Ὅτε δέ, τοῦ κλίματος μεταβαλλομένου ὡς καὶ ἐν πάσῃ τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ, οἱ τοῦ πάγου ὄγκοι ἤρξαντο ἐλαττούμενοι, αἱ χώραι αὗται εὐρέθησαν κεκαλυμμέναι ὑπὸ ζωηρᾶς χλωδούς βλαστήσεως, ἥτις διέτρεφε μέγιστα ἐξαφανισθέντα ἔθνη ζῶα, ὡς τὸν Μαμμούθ, τὸν Ρινόκερων καὶ τινὰς μεγάλας

ἐλάφους. Ἐκεῖνα δὲ τὰ ὅποια κατήρτισαν τὸ παχὺ στρώμα μελαίνης φυτικῆς γῆς (τερνοζέμ) τῆς ἐνεστώσης κεντρῶας Ρωσίας εἰς τὰ ἄφθονα λείψανα τῆς πλουσίας ταύτης φυτείας.

Μολοντί ἐν τοῖς ἀποταμιεύμασι τῶν ὁστέων τῶν μεγάλων τούτων χορτοφάγων δὲν ἀπῆντησαν εἰσέτι λείψανα ἀνθρωπίνων σκελετῶν δὲν φαίνεται ἀπῆλθον ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔζησε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς τεταρτογενεῖς ταύτης Ρωσίας· λείψανα τῆς βιομηχανίας αὐτοῦ, ἀναμειγμένα μετὰ ἀνθρώκων, εὐρέθησαν ἐν τοῖς στρώμασιν ἐκείνοις, ἐν οἷς ἄφθονα ὑπῆρχον ὅστ' μαμμούθ, ρινόκερω, θωὸς καὶ ἐλάφου, ὅστ' ὦν ἔνια ἦσαν ἀπὸ σκοποῦ ἐσχισμένα καὶ ἐπεξεργασμένα· ἐν τοῖς στρώμασι τοῦ Καρατσαρόβου π. χ. ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ὀκου (ἐν τῷ κυβερνεῖῳ Βλαδιμήρ) τεμάχια καὶ λεπτὴ ἔτι πλᾶξ πυρολίθου, ἐγχερωσμένα εἰσέτι ἐν τῇ ὁστέωδῃ ὕλῃ, ἀνεκαλύφθησαν πρὸ δωδεκαετίας περίπου ὑπὸ τοῦ κόμητος Οὐδάρωφ ὁμοῦ μετὰ στλεγγίδων, κορυφῶν καὶ ἄλλων ἀντικειμένων, ἀνηκόντων εἰς τὴν οὕτω καλουμένην παλαιολιθικὴν ἐποχὴν. Καὶ ἄλλα εἰς τὴν αὐτὴν ἀρχαιότητα ἀναγόμενα μέρη ἀνεκαλύφθησαν νοτιώτερον ἐν τοῖς κυβερνεῖσι τοῦ Βορονέζ καὶ τῆς Πολτάβας· ἐν Πολωνίᾳ οὐ μακρὰν τῶν αὐστηρορωσικῶν μεθορίων ὁ κόμης Ζαβίστςκις διηρένησεν ἐπίσης σπήλαιον, ἐν ᾧ λείψανα ἀνθρωπίνης βιομηχανίας τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς ἀνεκαλύφθησαν μετὰ πολυαριθμῶν ὁστέων μαμμούθ· παρὰ τὴν ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἐν Ποδολίᾳ. Τέλος ἐν Κριμαίᾳ ὁ κ. Μερεζκόβσκις ἔσχε τὸ εὐτύχημα νὰ διερευνήσῃ σπήλαιον ὅπου μετὰ τῶν λειψάνων ζῶων τῆς τεταρτογενεῖς περιόδου ὑπῆρχον καὶ ἐργαλεῖα ἐκ πυρολίθου μετὰ τῶν χαρακτηριστικῶν μορφῶν τῶν δύο παλαιολογικῶν ἐποχῶν.

Οὕτω λοιπὸν κατὰ τὴν τεταρτογενῆ περίοδον ὁ ἄνθρωπος ἔζη ἐν Ρωσίᾳ ἀπὸ τῆς Κριμαίας μέχρι τῶν ὀχθῶν τοῦ Ὀκου, ὅστις φαίνεται μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης τὸ βορειότερον σημεῖον εἰς ὃ εἶχε προχωρήσει, σημεῖον, ὅπερ δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς παραλίας τοῦ μεγάλου κόλπου εἰς τὸν ὁποῖον ἡ παγωμένη θάλασσα εἶχεν ἐξωθήσει τὰ κύματα αὐτῆς κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς γεωλογικῆς ταύτης ἐποχῆς. Δυστυχῶς, οὐδὲν ὁστεολογικὸν στοιχεῖον ἐνεφανίσθη, ὅπερ νὰ ἀποδείξῃ καὶ κατ' ἐλάχιστον ἔτι ὁποῖός τις ἦτο ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὑπὸ ἀνθρωπολογικὴν ἔσποψιν, ἥτοι ὑπὸ τὴν ἔσποψιν τῆς φυσικῆς αὐτοῦ καταστάσεως· ἀν' ἡ δυτικὴ καὶ ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἀπεκάλυψεν ἡμῖν τὴν ὑπαρξίν πολλῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν ἐν ἐποχῇ τοσοῦτον ἀπομεινῶν, ἡ τεταρτογενὴς Ρωσία ἄφωτος εἰσέτι παραμένει ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ γυναι, ὁποῖός τις ἦν ὁ καταρτισμὸς ἐκείνου ὅστις ἐθήρευσεν τὸν δασὺν μαμμούθ διὰ μέσου τῆς παλαιάς χλόης τοῦ τερνοζέμ.

Κατὰ τοὺς ρώσους ἀρχαιολόγους καὶ ἰδία κατὰ τὸν κόμητα Οὐδάρωφ, δὲν ὑπάρχει χάσμα ἐν τῇ γῶρᾳ αὐτῶν μεταξὺ τῆς παλαιολιθικῆς καὶ τῆς νεολιθικῆς βιομηχανίας, ὡς ἐπὶ μακρὸν ἐπιστεύετο ὅτι ὑπῆρχε τοιοῦτον ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ, τοῦ ὅ ὅπερ ἀποτελεῖ γνῶμην ἥτις φαίνεται ἀμφισβητούμενη, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν τελευταίαν ταύτην χώραν. Ἡ νεολιθικὴ βιομηχανία χαρακτηρίζεται ἐν γένει ὑπὸ τῆς ὑπάρξεως τῶν πηλίνων ἀντικειμένων, ὑπὸ τῆς στιλβώσεως τῶν ἐργαλείων καὶ τῶν λιθίνων ὅπλων καὶ ὑπὸ τῆς παρουσίας λειψάνων οἰκιακῶν ζώων· ἔνια ὅμως τῶν στρωμάτων ὡς τὸ τοῦ Βολοσόβου (ἐν τῷ κυβερνεῖῳ τοῦ Βλαδιμήρ), τὸ διερευνήθην ὑπὸ τοῦ κόμητος Οὐδάρωφ καὶ γειτνιαζὼν πρὸς τὸ τοῦ Καρατσαρόβου καὶ τὸ τοῦ Κιζιλ-Κομπά ἐν Κριμαίᾳ, ἀνεκαλύφθην ὑπὸ τοῦ κ. Μερεζκόβσκι, φαίνονται ἀποτελοῦντα μαρτύρια τῆς μεταβατικῆς τῶν δύο βιομηχανικῶν ἐποχῶν φάσεως· συνελέγησαν δ' ἐκεῖθεν πολυαριθμὰ συντρίμματα δοχείων λίαν χονδροειδῶν, ἀλλὰ τὰ ἄκρα τῶν βελῶν, αἱ στλεγγίδες, εἰσὶν ἀρχαϊκῆς ὕλης τέχνης, ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν στρωμάτων τούτων ἐκτός ὁστέων ἀντικειμένων, ἀρπάγαι, ἄγκιστρα, βελόναι, ἀξίναι, σμίλαι, ἐνώτια κλπ. ἐκ λίθου δὲν εἶναι ἐστιλβωμένα· τέλος τὰ ἐν αὐτοῖς ζῶα εἶναι ἐκ τῶν ἀγρίων.

Οἱ καθαρῶς νεολιθικοὶ στῆθμοι εἰς πολυάριθμοι ἐν Ρωσίᾳ, μολοντί, λαμβανόμενης ὑπ' ὄψιν τῆς τοῦ ἐδάφους ἐκτάσεως, δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι εἰσέτι ὑστερεῖ ἡ ὑπαρξὶς συνόλου ἐπαρκῶς τελείου τοῦ τμήματος τούτου τῆς παλαιοεθνολογίας τῆς χώρας. Μόνον ἐν τῷ Καυκάσῳ καὶ ἐν τῇ Κριμαίᾳ ἀνευρέθησαν εἶδη λιθίνων τραπέζων (dolmens), τοῦ ὅ ὅπερ ἐξηγεῖται βεβαίως ἐκ τῆς σπάνσεως τῶν βράχων ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ τῇ μεσημβρινῇ Ρωσίᾳ· τοιαῦτα ὅμως τράπεζαι δὲν ἀνευρέθησαν ἐν

Φιλλανδία ἢ ταῖς βορείαις ἐπαρχίαις τῶν ἀντιπάλων νεολιθικῶν στρώματα ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς λευκῆς θάλασσης καὶ ἐπὶ τῶν λιμνῶν Ὀνέγας καὶ Λαδόγας τεκμηριοῦσιν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκειτο πολλῶν βορείωτερον ἢ κατὰ τὴν προγενεστέραν.

Ἐν τοῖς στρώμασι τούτοις τὸ τῆς λίμνης Λαδόγας, διερευνηθὲν καὶ περιγραφέν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἰνστράνζεφ, μέγιστον παρέχει ἐνδιαφέρον, ὁφειλόμενον εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ ὕλικου, ὅπερ παρέσχε καὶ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν δέκα ἀνθρωπίνων κρανίων, δι' ὧν δυνάμεθα οὕτω καλῶς νὰ γνωρίσωμεν, ὅποιοι ἦσαν οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ταύτης ἐν ἐποχῇ τοσοῦτον ἀρχαίᾳ. Πράγματι ἐν τῷ αὐτῷ στρώματι ἐλάδους ἐδάφους, τῷ μετὰ βεβαιότητος εἰς τὴν τῶν πάγων ἀνέγκοντι περίοδον, ἐν ᾧ αἱ ἀνακαλύψεις αὗται ἐγένοντο, ὁ κ. Ἰνστράνζεφ ἐκτός εἰδῶν φυτῶν, μίχρον διαφερόντων τῶν τῆς σήμερον, παρετήρησε σπουδαῖον ἀριθμὸν κορυμνῶν δρυός, ἀποτελούντων ὁλόκληρον δάσος· καὶ ὅμως τὸ δένδρον τοῦτο δυσχερέστατα πλέον ἀναπτύσσεται ἐν τοῖς μέρεσι τούτοις καὶ ἀπαντᾷ σπανιώτατα καὶ μεμονωμένον πρὸς Ν τοῦ κυβερνεῖου τῆς Πετρούπολεως· κατὰ συνέπειαν τὸ κλίμα θὰ ἦτο τότε ἡπιώτερον ἐν ταῖς ὄχθαις τῆς Λαδόγας, τοῦ ὅπερ προάγει ἡμᾶς εἰς ἀρχαιότητα ὑπερβαίνουσαν τὰς ἀρχαιοτέρας παραδόσεις. Πρὸς τούτοις ὁ ἀγρίοχοιρος (*sus scrofa ferus*) μέγας βαλκανοφάγος, τανῶν ἐξαφανισθεὶς καὶ ἐξωθηθεὶς ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπὶ τὰς τῆς 550 Β πλάτους ἀφθόνης ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τῶν λειψάνων αὐτοῦ ἐν τοῖς λειψάνοις τῶν μαγειρείων τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐφοίτων εἰς τὰ δάση ταῦτα τῶν δρυῶν.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἦσαν μεγάλοι θηρευταὶ καὶ μεγάλοι ἀλιεῖς κατοικοῦντες τὰς ὄχθας τῆς λίμνης, ἂν τοῦλάχιστον κρίνῃ τις ἐκ τῶν λειψάνων θήρας καὶ ἰχθύων, ἅτινα ἐν τῷ στρώματι τούτῳ εὐρέθησαν. Ἄν ὅμως κατεδίωκον τὰ ἄγρια θηρία τῇ βοήθειᾳ οἰκιακῶν κυνῶν δύο διαφόρων φυλῶν — καὶ τοιαῦται ὑπάρχουσι μέχρι 14 εἰδῶν, — ἀν συνελάμβανον τὰς φώκας καὶ τοὺς μεγάλους ἰχθῆς δι' ἀγκίστρων, καθόσιν ἡγνούν τὴν χρῆσιν τῶν δικτύων πρὸς ἄχρευσιν τῶν μικρῶν, ὡς ἀποδείκνυται ἐκ τῆς ἐλλείψεως λειψάνων τούτων καὶ λιθίνων μετρικῶν σταθμῶν, τοσοῦτον ἄλλως χρησιμοποιοῦμενον ὑπὸ τῶν παρὰ λίμνας καὶ τῶν νεολιθικῶν πληθυσμῶν τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης· ἂν ἔτρωγον τοὺς κόκκους τῆς βίτου, τὰ Ἰδαία μῶρα (*framboises*) καὶ τὰ λεπτοκάρυα τῶν δασῶν αὐτῶν, οὔτε ἔσπειρον ὅμως, οὔτε ἐφύτευον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, οὔτε ὠδήγουν μακρὰν εἰς βοσκὰς τὰ ἐκ ταράνδων ποίμνια αὐτῶν, οὗπερ ταράνδρους δὲν εἶχον εἰσέτι ἐξημερώσει. Ἦσαν ὅμως μόνιμοι διότι ἡ λίμνη ἐπρομήθειεν αὐτοῖς ἄφθονον τροφήν, ἣν περ ἵδρυντο περιφερόμενοι ἐπὶ τῶν ὁδῶν αὐτῆς ἐν μονοξυλοῖς ἐκ δρυός, ὁμοίους πρὸς ἐκεῖνο ὅπερ εὐρον κάλλιστα διατηρούμενον ἐν τῷ ἔλει. Ἐγίνωσκον νὰ κατασκευάζωσι χονδροειδῆ πως κεραμευτικὰ ἀγγεῖα ἄνευ ὠτίων ἢ λαβῶν ἀλλὰ μετ' ὁπῶν, ἐξ ὧν ἦτο δυνατόν νὰ κρεμῶνται, καὶ μετὰ φανερῶν ἀσπείρων διακόσμου, κατήρτιζον κοσμήματα ἢ φυλακτῆρια ἐξ ὀστῶν, εἰς ἃ ἐπειρῶντο νὰ δώσωσι μορφήν ζῶων καὶ ἐν γένει τὰ ὅσα ἔχρησιν αὐτοῖς ὡς πρώτη ὕλη διὰ πλεῖστα ὅσα ἀντικείμενα, ὡς μαχαίρας, βελόνας, αἰχμὰς δοράτων, βελῶν καὶ καυμάτων. Καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὰ λίθινα ἐργαλεῖα, ὀλίγιστα ὑπῆρχον ἐκ πυρολίθου, τοῦ τελευταίου τούτου σπανίζοντος ἐν τῇ χώρᾳ· αἱ ἀξίμαι ὅμως, αἱ σμίλαι, οἱ πελέκει, οἱ εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ξύλου καὶ ἐκκαρπῆν τῶν μονοξύλων χρησιμοποιοῦμενοι, ἦσαν ἐξ ἀργιλλώδους σχιστολίθου ἐπιμελῶς ἐστιλβωμένου.

Τὰ δέκα κρανία, ἅτινα συνέλεξεν ὁ κ. Ἰνστράνζεφ παρέσχον τῷ διαστήμῳ ἀνθρωπολόγῳ τῆς Μόσχας κ. Ἀνατόλ Βογδάνωφ ἱκανὰς βάσεις, ἐφ' ὧν στηρίζομενος νὰ δώσῃ γενικὴν τινὰ ἄποψιν τοῦ ποιοῦ τῆς φυλῆς ταύτης τῶν θηρευτῶν τῆς Λαδόγας. Καίτοι πάντες εἶχον ἐπιμέλῃς τὸ κρανίον (δολιχοκέφαλον) παρουσιάζουσιν ὅμως ἱκανῶς σαφεῖς διαφορὰς ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην καὶ μερίζονται ἔτι ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ προσώπου, ἐνὸς τούτων ἔχοντος πρόσωπον μογγολοειδές. Κατὰ συνέπειαν οἱ τὴν ἐθνολογικὴν κατάστασιν τοῦ λαοῦ τούτου διερευνῶντες εὐρίσκονται ἀπέναντι πληθυσμοῦ ἀναμίχτου, οὕτως ὥστε ἂν ληφθῶσιν ὑπ' ὅψιν ἄλλα κρανία τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς ἐν Ρωσίᾳ, ὡς τὸ ἀνακαλυφθὲν ἐν τῷ στρώματι τοῦ Βολοσόβου π. χ. ὅπερ παρέχει τὸν χαρακτηριστικὸν τύπον βραχέος κρανίου (βραχυκεφάλων) ἀνέγκοντος εἰς τὸ τέλος τῆς τεταρτογενεῖς ἐποχῆς ἢ μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπομένης καὶ κατατασσόμενου ὑπὸ τῶν

κκ. Κατράξ καὶ Ἀμὺ ἐν τοῖς «λαπωνοειδέσιν» προκύπτει τὸ ἐξῆς συμπέρασμα, ὅτι ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς περιόδου τοῦ ἐστιλβωμένου λίθου ἡ Ρωσία κατεφύετο ὑπὸ πολλῶν καὶ ποικίλων ἐθνικῶν στοιχείων, ἐν οἷς ὅμως ἐπεκράτει ἰδίᾳ τὸ τῶν δολιχοκεφάλων.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο προάγει ἡμᾶς εἰς τὸ ἐκθεῖναι βραχέα τινὰ περὶ τῆς τοῦ καθηγητοῦ Βογδάνωφ θεωρίας τῆς ρωσικῆς ἀνθρωπολογίας. Ὁ κ. Βογδάνωφ διὰ τῆς συγκρίσεως νεολιθικῶν τινῶν κρανίων τῆς πατρίδος αὐτοῦ, χαρακτηριζομένων ὑπὸ τοῦ τελείου ὠσειδούς, ὅπερ παρουσιάζουσιν εἰς τὸν παρατηρητὴν, τὸν ἄνωθεν αὐτὰ ἐπισκοποῦντα, πρὸς κρανία σκυθικῆς καταγωγῆς τῆς Ταυρίδος καὶ τῶν νοτίων ἐπαρχιῶν ὡς καὶ πρὸς κρανία, συλλεγόμενα ἐκ τῶν πολυαριθμῶν ἐν εἰδὲι λοφίσκων τάφων (*tumuli*, κ ο υ ρ γ κ ἄ ν) τῶν διακεχυμένων ἐν τοῖς κυβερνεῖσι τοῦ κέντρου, τῶν νοτίων μερῶν καὶ τῆς δυτικῆς Ρωσίας καὶ ἐρεϊδόμενος ἐπὶ σκεύους τῆς ὀρειχαλκίνης καὶ ἰδίᾳ τῆς σιδηρῆς ἐποχῆς, ἐσχημάτισε τὴν πεποίθησιν ὅτι πληθυσμός, εἰς ἀπωτάτην ἀνέγκοντι ἀρχαιότητα, ἀπετέλεσε τὴν βῆσιν τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ· ὁ ἐκδολιχοκεφάλων οὗτος πληθυσμός, μετ' ἀναστήματος 1 μετρ. 71 ἐκ. καὶ πιθανῶς λευκοῦ χρώματος ἀπέτελει, κατὰ τὸν σοφὸν τοῦτον ἀνθρωπολόγον, τὸν ἀληθῆ σλαβικὸν ἀρσενικὸν τύπον· κατὰ συνέπειαν οἱ παρ' Ἡροδότῳ Σκύθαι δὲν θὰ ἦσαν ποσῶς Τουρκομογγόλοι, οὔτε Φιλλανδοί, ἀλλ' Ἀρυανοί καὶ θ' ἀπέτελουν τοὺς κυρίους προγόνους τῶν Ρώσων, οἵτινες ἀπὸ τοῦ Θ' μέχρι τοῦ IB' αἰῶνος ἐνεταφίζον τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἐν τοῖς Κ ο υ ρ γ κ ἄ ν. Δυσχερὲς ἐστὶν ἡ ἀμφισβήτησις τῆς ἀκριθείας τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Βογδάνωφ προσαγομένων λεπτομερειῶν, καθόσον πράγματι φαίνεται ἀποδεδειγμένον ὅτι ὁ τύπος ὁ καλούμενος τῶν κ ο υ ρ γ κ ἄ ν, ἐμφανίζεται ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐστιλβωμένου λίθου ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς Λαδόγας, ὅτι παραδόξως ἀνεπτύχθη κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν αἰώνων καὶ ὅτι ἐπεκράτει ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ τῇ νοτιοδυτικῇ Ρωσίᾳ μέχρι τοῦ μεσαίωνα· ὁ τύπος οὗτος δὲν εἶναι βεβαίως ποσῶς οὐραλοαλταϊκός καὶ ἂν συνετέλεσε κατὰ τι εἰς τὸν καταρτισμὸν σπουδαίου τμήματος τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ ρωσικὸς λαὸς ἀποτελεῖται ἐντεῦθεν ἐκ Φιλλανδῶν ἢ Μογγόλων ἐκσλαβισθέντων. Ἀλλ' εἶναι ἄρα γε βέβαιον ἐπὶ σης ὅτι οἱ μεγάλοι δολιχοκέφαλοι τῶν σκυθικῶν τάφων καὶ τῶν κ ο υ ρ γ κ ἄ ν ὑπῆρχαν Σλάβοι· Παρὰ τὴν σοβαρὴν αὐθεντείαν τοῦ καθηγητοῦ Βογδάνωφ ἡ ἐπικύρωσις τοῦ πράγματος δέον εἰσέτι νὰ ὑστερή κατὰ τι.

Ἄλλος ρώσος ἀνθρωπολόγος, ὁ διάσημος Βάερ, θεωρεῖ τὴν φυλὴν τῶν κ ο υ ρ γ κ ἄ ν ὡς ἰδιαιτέρον τύπον, πιθανῶς αὐτόχθονα καὶ καλῶς διακρινόμενον τῶν Φιλλανδῶν. Ἡ τοῦ τύπου τούτου ἐν τοῖς κρανίοις τῆς λίμνης Λαδόγας ἀνακάλυψις, κρανίους, ἅτινα ἀνέγκονται εἰς τὰς ἀρχαῖς σχεδὸν τῆς περιόδου τοῦ ἐστιλβωμένου λίθου, ὑποστηρίζει τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, καθόσον ὑπάρχουσι διδόμενα ὥστε νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐμφάνιζετο οὕτως ἐν ἐποχῇ ἱκανῶς προγενεστέρᾳ τῆς τῶν Ἀρύων εἰς Εὐρώπην ἀφίξεως. Καὶ ὅτι μὲν τὰ σκυθικὰ φῦλα, ἅτινα κατέφκον τὴν Ρωσίαν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ὅτι οἱ λαοὶ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ διαδεχόμενοι τὰ φῦλα ταῦτα κατὰ τοὺς πρώτους μ. Χ. αἰῶνας ἀπετελοῦντο τὸ πλεῖστον ἐξ ἀνθρώπων, ἀνηκόντων εἰς τὴν φυλὴν ταύτην τῶν μεγάλων δολιχοκεφάλων, τοῦτο φαίνεται ἐξηκριβωμένον· δὲν εἶναι δὲ ἀμφισβητήσιμον τὸ γεγονός ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐθνικὸν στοιχεῖον εὐρίσκεται, ἐν σπουδαίᾳ ἀναλογίᾳ, ἐν τοῖς Ρώσοις τῆς χθὲς καὶ τῆς σήμερον καὶ μετὰ βεβαιότητος δύναται νὰ ἐπιστηριγθῇ ὅτι ὁ τύπος τῶν κ ο υ ρ γ κ ἄ ν εἶναι ρωσικός, ἂν διὰ τοῦ ὅρου τούτου ἐξυπονοῖται ὁ καταγόμενος ἐκ τῆς χώρας, ἥτις σήμερον ἀποτελεῖ τὴν Ρωσίαν· μετὰ δυσχερείας ὅμως δυνάμεθα ν' ἀποδεχθῶμεν ὅτι ὁ τύπος οὗτος ἀποτελεῖ τὸν ρωσικὸν κλάδον τοῦ ἀληθοῦς ἀρσενιο-σλαβικοῦ τύπου, τὸν ἀνταποκρινόμενον δηλ. εἰς τὴν ρωσικὴν γλῶσσαν, εἰς τοὺς ἀρχαίους ρωσικοὺς θεσμούς καὶ τὰς ἀρχαίας ρωσικὰς παραδόσεις. Ἄν δὲ ληφθῶσιν ὑπ' ὅψιν αἱ διακοπεῖσαι δυστυχῶς μελέται τοῦ ἀποθανόντος διδάκτορος Ἰμ, ἡ περὶ τῆς ἀνθρωπολογίας τῶν τῆς Μικρᾶς Ρωσίας κατοίκων θέσις τοῦ κ. Δίημπολδ ὡς καὶ τὰ ἔργα τοῦ κ. Κοπερνίσκη παρατηρεῖται ὅτι ὅσον προσεγγίζομεν πρὸς τὰ Καρπάθια καὶ τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Ρωσίας τόσον ἀφθονώτερος φαίνεται ὁ μετὰ εὐρέος προσώπου ἀλλ' οὐχὶ καὶ μογγολοειδὲς τύπος τῶν βραχυκεφάλων ἐν τε τοῖς ἀρχαίοις τάφοις καὶ ἐν τῷ συγχρόνῳ πληθυσμῷ. Παρατηρεῖται ἐπίσης ὅτι αἱ ἀναλογίαι αὐτοῦ τούτου τοῦ τῶν βραχυκεφάλων τύπου ἐν ταῖς

συλλογαῖς κρανίων τῆς Μεγάλης Ρωσίας καὶ τῆς Μόσχας διαφόρων δ' ἐποχῶν ἀπὸ τοῦ μεσαίωνα μέχρι τῶν ἡμετέρων ἡμερῶν, κατὰ τὰ ἔργα τοῦ Μάλιερ, τοῦ Ίκωφ καὶ τοῦ Βογδάνωφ, εἰσὶ σπουδαῖαι καὶ προβαίνουσιν αὖξουσιν ἀπὸ 40 μέχρις 62 0/0, τοῦθ' ὅπερ φαίνεται τεκμηριῶν ὅτι ὁ τύπος τῶν δολιχοκεφάλων, ὁ καλούμενος τῶν *к о у р γ κ α ν*, τείνει εἰς ὕψεσιν πρὸ τοῦ ἀληθοῦς σλαυορρωσικοῦ στοιχείου, τοῦ ἀντιπροσωπευομένου πρὸ τῶν ὁμαμάτων ἡμῶν ὑπὸ τοῦ φαιοῦ καὶ τραχυκεφάλου τύπου, τοῦ προσελθόντος ἐκ τῶν Καρπαθίων. Ἄλλως οἱ ῥώσοι ἀνθρωπολόγοι ἐξηκρίβωσαν ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος τύπος οὐδὲν ἔχει τὸ μογγολικόν, καθόσον φαίνεται προσελθὼν ἐκ τῶν νοτιοδυτικῶν, ἤτοι ἐκ τῆς χώρας ἐξ ἧς, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἱστορικῆς περιόδου τὰ σλαυορρωσικὰ φύλα προῦλῳρσαν εἰς τὴν σημερινὴν Ρωσίαν· ὥστε ἀπλῆ εἶναι ὑπόθεσις τὸ θεωρεῖσθαι αὐτὸν ὡς τὸν ἀρχικὸν τύπον τῶν μελῶν τῶν φύλων τούτων· ταῦτα ἀφομοίωσαν ἤδη πρὸς ἑαυτὰ τοὺς ἰθαγενεῖς λαοὺς, ἐν οἷς ἐπεκράτει ὁ τῶν δολιχοκεφάλων τύπος, ὃν ὁ *к. Βογδάνωφ* ἀνάγει μέχρι τῶν νεολιθικῶν θηρευτῶν τῆς Λαδόγας καὶ ὅστις εὑρίθεται εἰσέτι ἐν σπουδαίῳ ἀριθμῷ παρὰ τοῖς συγχρόνοις Ῥώσοις, ἀφοῦ κατήρτισε, κατὰ τὸν σοφὸν ἀνθρωπολόγον τὸ κύριον ἐθνικὸν στοιχεῖον τῆς εὐρωπαϊκῆς Σκυθίας· ἀφθονώτατος ἐπίσης ὁ τύπος οὗτος φαίνεται καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρωπίνους λειψάνους τῶν ἐπιταφίων γηλόφων, τῶν καλουμένων *к о у р γ κ α ν*, τὰ ἐν τοῖς ὁποίοις εἰρήματα ἀνέκρουσιν ὁ τὲ μὲν εἰς τὴν περίοδον τοῦ ὀρειχάλκου, ὁ δὲ εἰς τὴν τοῦ σιδήρου.

Οἱ λαοί, οἱ τοὺς ἐπιταφίους τούτους γηλόφους καταρτίσαντες, τοὺς ἰδιαζόντως πολυαριθμούς ἐν ταῖς μεσημβριναῖς ἐπαρχίαις. θὰ ἀνταπεκρίνοντο κατὰ συνέπειαν πρὸς τοὺς παρὰ τοῖς Ἑλλήσι συγγραφεῦσιν ἀπαντῶντας Σκύθας. Χωρὶς ὅμως νὰ ἐπεκταθῶμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὅπερ παρέχει ἀφορμὴν εἰς μεγάλας συζητήσεις, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν μετὰ τινος πιθανότητος ἀκριβεῖας, ὅτι ὑπῆρχον ἐκεῖ φυλαὶ καὶ ἔθνη διάφορα ἀνθρωπολογικῶς. Πράγματι ἂν ἡ ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους παρεχομένη περιγραφή, ἡ παριστώσα τὸν Σκύθην ὡς ἄδρὸν, εὐσαρκον κτλ. ἀρμόζῃ ἱκανῶς εἰς τὸν μογγολοειδῆ τύπον, τὰ ἐπὶ τῶν ἐλληνικῶν ἀγγείων σχεδιάσματα παρέχουσιν ἡμῖν τὸναντίον τύπους, χαρακτηριστοὺς ὅλως εὐρωπαϊκοῦ. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἡ ἱστορία ἄρχεται γνωρίζουσα ἡμῖν τοὺς λαοὺς, τοὺς μετέπειτα ἀποτελέσαντας τὸν πληθυσμὸν τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας, ἡ χώρα αὕτη ἦν ἡδη τὸ θέατρον σπουδαίου κράματος φυλῶν, ὁ καθορισμὸς τῶν ὑποῶν δυσχερὲς ἀποδίδει ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῶν σχετικῶν γνώσεων.

Αἱ μεγάλαι μεταναστεύσεις τῶν βαρβάρων ἐν τοῖς πρώτοις αἰώσι τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς ἔτι μᾶλλον ἐπέτειναν τὴν ἐθνολογικὴν ταύτην σύγχυσιν. Οὕτω π. χ. καθορῶμεν τὸν Γ' αἰῶνα τοὺς Γότθους, ἐγκαταλιμπάνοντας τὰς τῆς Βαλτικῆς ἀκτὰς καὶ ἐγκαθισταμένους πρὸς Ν τῶν Καρπαθίων, ἐν τοῖς στομίσις τοῦ Δουνάβιος, τοῦ Βούγου, τοῦ Δανάπρεως (Δνίπερ) καὶ τοῦ Τύρα (Δνίστερ), βραδύτερον τοὺς τῆς Δύσεως ἡ Βισιγότθους, διασχίζοντας ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην καὶ προσελάνοντας μέχρι τῆς Ἰσπανίας καὶ εἰτα τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἡ Ὀστρογότθους, κινήσαντας μόνον κατόπιν τοῦ Ἀττίλα καὶ τῶν οὐραλοαλταϊκῶν αὐτοῦ Οὐνῶν καὶ ἰδρύνοντας μετὰ τὴν διέωσιν τῆς Ρώμης κράτος ἐν Ἰταλίᾳ, ἀφθεντῶν ἐνίων τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐν ταῖς ἀκταῖς τοῦ Εὐξείνου, ὅπου, ἐν Κριμαίᾳ, ἐπέζησεν ὀλιγάριθμος Γότθων ὁμιλος μέχρι τοῦ ΙΣΤ' καὶ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ Μαγυράι ἡ Οὐγγροι, πτωχοὶ θηρευταὶ τῶν Οὐραλίων ὡς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ Ὀστιάκαι τῆς σήμερον, κατέρχονται πρὸς νότον διὰ τῆς λεκάνης τοῦ Βόλγα, ὁπότεν ἄλλοι Φιλλανδοῦγγροι, οἱ Βούλγαροι, εἶχον ἤδη μεταναστεύσει πρὸς τὸν Δουνάβιν καὶ τὸν Αἰμόν, διαβύοντες εἰς τὰς στέππας τῶν νοτίων χωρῶν καί, εἰς τὸ τέλος τοῦ Θ' αἰῶνος παρασύροντες μεθ' ἑαυτῶν τοὺς Ἀλανοὺς τοῦ Καυκάσου καὶ τινὰς Κομάνους τουρκικῆς φυλῆς, ἀποχωροῦσι τοῦ μετέπειτα ρωσικοῦ ἐδάφους, κατακλύζουσι τὴν Πανονίαν καὶ δημιουργοῦσι τὸ τῆς Οὐγγαρίας βασίλειον.

Αὕτη ἦν ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ἤρξατο ὁ μέγας ἀγὼν τῶν Σλαύων, ἐξαπλουμένων ἀπὸ τῶν Καρπαθίων πρὸς βορρᾶν καὶ ἀνατολὰς, μετὰ πολυαριθμῶν τουρκικῶν ἡ γουσικῶν λαῶν, οἷς οἱ Οὐνοὶ εἶχον διαγράψει τὴν ὁδὸν ἀπὸ τῶν Ἀλταίων, τῶν Χαζάρων, προσελθόντων πάραυτα εἰς τὸν

ἰουδαϊσμὸν, τῶν Κιπτσάκων, τῶν Πετσενέγων, τῶν Πολοφτσί κλπ. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὡς δύναται τις ν' ἀναγνώσῃ ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ *к. Ἀλφρέδου Ραμπώ*, οἱ ῥώσοι Σλαῦοι ἐγκαθίσταντο ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ τῇ βορείῳ Ρωσίᾳ, ἀπωθόντες ἢ ἀπορροφῶντες τοὺς διαφόρους φιλλανδοικοὺς ὁμίλους τοὺς διακεχυμένους ἐν ταῖς χώραις ταύταις. Ἡ φαῖα λοιπὸν καὶ βραχυκέφαλος φυλὴ τῶν Καρπαθίων ἀπετέλεσε βαθμικῶς τὸν ἀνεξάλειπτον τύπον, καίπερ τροποποιηθέντα ἐπ' ὀλίγον διὰ τῆς ἀφομοιώσεως ἀλλογενῶν ἐθνικῶν στοιχείων, περιλαμβανόντων ταῦτοχρόνως τοὺς ἀρχαίους ἰθαγενεῖς προϊστορικοὺς τύπους καὶ τὸν φιλλανδικὸν τύπον τῶν Οὐραλίων καὶ τὸν ἐξ Ἀσίας προσελθόντα τουρκικόν. Ἄν δὲ ἡ μογγολικὴ κατάκτησις τοῦ ΙΓ' αἰῶνος συνεπήγαγε βαθεῖαν πολιτικὴν διατάραξιν, δὲν ἐτροποποίησεν ὅμως τὰ ἀνταγωνιζόμενα στοιχεῖα ὑπὸ ἀνθρωπολογικὴν ἔσφιν· ἡ τῶν Τουρκοφιλλανδῶν συγγένεσις ἐν τῇ ρωσικῇ πληθυσμῷ ἐβράδυνεν ἀναμφιβόλως, ἀλλ' ἡ βαθμιαία ἐξάπλωσις τοῦ τελευταίου τούτου δὲν ἀνεστάλη· πάραυτα ἀνέλαθε τὴν νικηφόρον αὐτοῦ πορείαν, ἐξαφανίζων ἡρέμα πλείστους ὅσους μικροὺς λαοὺς ἄλλης καταγωγῆς ἢ τῆς τῆς σλαυορρωσικῆς φυλῆς.

Ἐχον τις ὑπ' ὅψιν τὸν ἐθνογραφικὸν χάρτην τοῦ Ρίττιχ, ὅστις ἐν ταῖς γενικαῖς αὐτοῦ γραμμαῖς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀκριβής, δύναται νὰ παρατηρήσῃ τὴν σπουδαίαν ἔκτασιν τοῦ σλαυορρωσικοῦ στοιχείου ἐπὶ τοῦ εὐρέος ἐν Εὐρώπῃ ἐδάφους τοῦ ρωσικοῦ κράτους. Τὸ ἐθνικὸν τοῦτο στοιχεῖον ὑποδιαιρεῖται εἰς τρία ἀίσου σημασίας τμήματα· εἰς τοὺς καλουμένους Μεγάλους Ῥώσους (ἤτοι τοὺς ἐν τῇ Μεγάλῃ Ρωσίᾳ οἰκοῦντας), τοὺς λευκοὺς Ῥώσους καὶ τοὺς Μικροὺς Ῥώσους (ἤτοι τοὺς ἐν τῇ Μικρῇ Ρωσίᾳ ἡ Ρουθίνους). Τούτων ὅμως ὑπερτεροῦσιν οἱ πρῶτοι διὰ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν καὶ τοῦ χώρου, ὅνπερ καταλαμβάνουσιν, ἐλευθέρως δ' εἰπεῖν ἀποτελοῦσιν οὗτοι τὸν ἀληθῆ ρωσικὸν λαόν, τῶν δύο πρωτευουσῶν Πετροπόλεως καὶ Μόσχας εὐρισκομένων ἐν τῇ τμήματι αὐτῶν. Παρὰ τὰς πολυαριθμοὺς ἀναμίξεις μετ' ἄλλων λαῶν, οὐγγροφιλλανδῶν ἢ αὐτοχθόνων κυρίως, ὡς ἡ φυλὴ τῶν *к о у р γ κ α ν*, οἱ τὴν Μεγάλῃν Ρωσίαν οἰκοῦντες εἰσὶ Σλαῦοι ἢ δὲ θεωρεῖται, ἢν σκοπῶμεν ὑποστηρίζουσιν ἔνιοι συγγραφεῖς, καθ' ἣν οἱ Ῥῶσοι εἶναι δῖθεν Φιλλανδοτάται, σλαυικὴν ὁμιλοῦντες διάλεκτον, εἶναι καθ' ὅλοκληρίαν ἀπαράδεκτος. Ἀτυχῶς δὲν ὑπάρχει ποσὺς ἀνθρωπολογικὴ στατιστικὴ, περιστεφομένη εἰς τὰ μεγάλα πλῆθη τῶν τῆς Μεγάλης Ρωσίας λαῶν καὶ ἐπιτρέπουσα τὸν σχηματισμὸν μέσου τύπου· ὁπωσδήποτε δυνάμεθα νὰ περιγράψωμεν αὐτοὺς ὡς βραχυτραχήλους ἀνθρώπους εὐρὺ ἔχοντας τὸ πρόσωπον καὶ ἰσχυροὺς τοὺς ὄμους· μολοντί δὲ συγγραφεῖς τινες παριστῶσιν αὐτοὺς ὡς ξανθοὺς, μετὰ λευκοῦ δέριματος, καὶ λευκοφαιῶν ὀφθαλμῶν, οἱ πλείστοι αὐτῶν φαίνονται τὸναντίον καστανόχροες· τὸ τῶν τριχῶν σύστημα εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένον. Καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὸ κρανίον, κατὰ τοὺς μὲν εἶναι μακροκέφαλοι κατὰ τοὺς δὲ καθαρῶς βραχυκέφαλοι. Εἴπομεν δ' ἤδη ἀνωτέρω ὅτι ἡ τοῦ βραχυκεφάλου τάσις πρὸς ἐπικράτησιν φαίνεται ἐπιτεταμένη καὶ ὑποδεικνύσα ὅτι ὁ καθαρῶς σλαυικὸς τύπος ἐπικρατεῖ καὶ ὅλ' ἐπικρατήσῃ ὀριστικῶς δι' ἀφομοίωσιν μετὰ τῶν ἀλλογενῶν τύπων τῆς χώρας.

Ὁ λευκὸς Ῥῶσος δὲν διαφέρει τοῦ τῆς μεγάλης Ρωσίας ἀδελφοῦ αὐτοῦ εἰ μὴ κατὰ χαρακτηριστὰς ἀσημάντους σπουδαιότητας· ἐν τῇ πληθυσμῷ τούτῳ αἱ ἀναλογίαι ξανθοῦ στοιχείου μετ' ἐπιμήκους κρανίου, εἰσὶν ἴσως ζωηρότεραι ἢ παρὰ τοῖς ἐν Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Βορρᾷ γείτοσιν αὐτῶν.

Τὸναντίον ὁ τῆς Μικρῆς Ρωσίας κάτοικος ἡ Ροϋθίνος ἡ Ροϋσνιὰ καὶ προσεγγίζει πολὺ πρὸς τὸν πιθανὸν τύπον τοῦ ἀρχαίου Σλαύου τῶν Καρπαθίων· τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ εἶναι κατὰ τι μικρότερον, ἡ κόμη, οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τὸ χρῶμα φαίστερα τὸ δὲ κρανίον στρογγυλοτέρων· ἡ γλῶσσα διακρίνεται τῆς τοῦ κυρίως ῥώσου διὰ διαλεκτικῶν διαφορῶν ἱκανῶς χαρακτηριστικῶν χωρὶς ὅμως νὰ δύνανται νὰ θεωρηθῶσι καὶ ὡς ἰδιαιτέρον ὅλως ἰδίωμα. Οἱ Κοζάκοι, ἰδίᾳ δὲ οἱ τοῦ Τύρα (Δνίστερ), τοῦ Δανάπρεως (Δνιπέρου) καὶ τοῦ Τανάιδος (Δόν) ἀπετελέσθησαν πάντες σχεδὸν ὑπὸ τῶν τῆς Μικρῆς Ρωσίας κατοίκων, ἐνῶ οἱ τῶν Οὐραλίων κατέρχονται ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Μεγάλης Ρωσίας.

Οἱ Πολωνοί, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς γλώσσης αὐτῶν ἀποτελοῦσι καλῶς καθωρισμένην ἐθνικότητα, εἰσὶ τὸ πλεῖστον βραχυκέφαλοι, ὡς οἱ

γείτονες αὐτῶν Σλαυο-Ρῶσοι, ἀλλ' ἡ κόμη, οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τὸ χρώμα εἰσι μᾶλλον κατὰ μέσον ὅρον λευκότερα· ὡς ἐν Ρωσίᾳ οἱ τῆς Πολωνίας Σλαῦοι ἤλθον καὶ κατέλαβον τὴν θέσιν προϊστορικοῦ πληθυσμοῦ ὑψηλοτέρου ἀναστήματος καὶ δολιχοκεφαλίου, ὅστις πιθανὸν νὰ ἦτο συγγενὴς πρὸς τὴν φυλὴν τῶν κουρικώνων.

Ζήτημα εἶναι ἄλλως τε ἂν ἡ τελευταία αὕτη φυλὴ ἀνταπεκρίνετο ἢ μὴ πρὸς τοὺς ἀρχαίους Λιθουανίους ἢ Λεττίους, εὐαριθμούς σήμερον καὶ κατέχοντας χώραν σχετικῶς περικομισμένην. Τὸ θετικὸν εἶναι τὸ ἐξῆς, ὅτι ὁ λιθουανικὸς ὄμιλος, ὅστις ὑπὸ γλωσσολογικὴν ἔποψιν ἀποτελεῖ διαίρεσιν, ὅλως διάφορον τῆς οἰκογενείας τῶν ἀρυσανικῶν ἢ ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν, φαίνεται ὑπὸ ἀνθρωπολογικὴν ἔποψιν ἐπαισθητῶς διάφορος τῶν Σλαύων γειτόνων αὐτοῦ· τὸ ἀνάστημα ὑψηλὸν καὶ πρόμηκες, δέρμα λευκόν, ὀφθαλμοὶ κυανοί, κόμη ξανθή, κρανίον ἱκανῶς ἐπίμηκες, πρόσωπον ὡσεὶδές, ρίς λεπτή καὶ εὐθυτενής, χεῖλη λεπτή, τοιαῦτά εἰσιν ἐν συνόλῳ τὰ χαρακτηριστικά, ἅπερ ἐν γένει ἀποδίδουσιν εἰς τοὺς Λεττολιθουανίους καὶ ἅτινα δὲν ἀφίστανται πολὺ τῶν χαρακτηριστικῶν τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, τοῦ τύπου, τοῦ καλουμένου τῶν κουρικώνων. Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἐντεταφιασμένοι ἐν τοῖς ἐπιταφίοις τούτοις γηλόφοις καὶ οἵτινες θὰ ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ παρ' Ἡροδότῃ καὶ παρὰ τοῖς ἐλληνικοῖς καλλιτεχνήμασι Σκύθαι, ἠδύνατο νὰ ἦναι μεθ' ἱκανῆς θετικότητος Λεττο-Λιθουανοί, διακεχυμένοι ἄλλοτε ἐν τοῖς μεγάλοις ρωσικοῖς πεδίοις, καθ' ἣν ἐποχὴν τὰ σλαυικὰ φύλα ἦσαν εἰσέτι συγκεκεντρωμένα ἐν τοῖς ὅρεσι τῶν Καρπαθίων καὶ τῶν περὶ ταῦτα μερῶν.

Τὸ ἄλλο ἐθνολογικὸν στοιχεῖον τοῦ συνόλου τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ τοῦ κράτους ἀνήκει εἰς τὴν οὐραλολαττικὴν οἰκογένειαν, τοῦλάχιστον ὑπὸ τὴν γλωσσολογικὴν ἔποψιν. Ἡ οἰκογένεια αὕτη δύναται νὰ ὑποδιαιρεθῇ εἰς δύο κυριωτέρους κλάδους, τὸν ἀλταϊκὸν καὶ εἰδικώτερον ἄσιατικὸν καὶ τὸν οὐραλϊανόν, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ὁποῦοι κατοικοῦσι κυρίως τὴν βόρειον Εὐρώπην· ἐπὶ ζημίᾳ τούτων κυρίως ἐπιτελοῦνται ἡ τε ἐξάπλωσις καὶ ὁ συνοικισμὸς τῶν κατοίκων τῆς Μεγάλης Ρωσίας. Ὅπως δὲ οἱ τελευταῖοι οὗτοι δὲν ἀπερρόφησαν ἢ ἐξήρανισαν πάντας, χάρις δὲ εἰς τὸν δυτικὸν πληθυσμὸν, ὃν ἀπέδεξαντο, οἱ Οὐράλαιοι τῆς Δύσεως ἢ Φιλανδοὶ διατηροῦνται εἰσέτι ἐν σωροῖς λίαν πυκνοῖς πρὸς τὰ ΒΑ τιμήματα τοῦ κράτους· οἱ δὲ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐλαττούμενοι καὶ ἀπωθούμενοι ὑπὸ τῶν λιθουανῶν χωρικῶν εἶναι οἱ Φιλλανδοὶ ἢ Τάβασται καὶ οἱ Κάρελιοι πρὸς Β τοῦ φιλανδικοῦ κόλπου, πρὸς Ν δὲ οἱ Ἑσται καὶ οἱ Λιθοί. Ὑπὸ ἀνθρωπολογικὴν ἔποψιν μοιωνότι λίαν διάφοροι τῶν Σλαύων καὶ Λεττίων γειτόνων αὐτῶν, ἀνέχουσιν οὐχ' ἥττον εἰς λευκὴν φυλὴν, ἅτε ἔχοντες κόμην μὲν ἀποστρίβουσαν ὅτε μὲν ἐρυθρόχρουν ὅτε δὲ ξανθοτάτην, ὀφθαλμοὺς δὲ ποικίλλοντας ἀπὸ τοῦ φαισπρασίνου εἰς τὸ κυανόν· τὸ τῶν τριχῶν σύστημα δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένον· τὸ κρανίον ἐνίοτε μὲν βραχύ, δὲν εἶναι σαφῶς βραχυκέφαλον συχνάκις δὲ προδίδει φανεράν τάσιν πρὸς τὸ δολιχοκέφαλον· τὸ πρόσωπον εἶναι εὐρύ, ἢ ρίς οὐδέποτε σιμὴ ὡς παρὰ τοῖς τῶν Ἀλταίων καὶ τοῖς Τατάρους· τὸ ἀνάστημα εἶναι μεσαῖον, ἱκανῶς ὑψηλὸν ὅμως παρὰ τοῖς Καρελίοις καὶ τοῖς Λιθοῖς. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἰθῶν εἰσιν ἀληθεῖς Εὐρωπαῖοι.

Οἱ Λάπωνες, οἵτινες τὰς πολικὰς χώρας τοῦ Βορρᾶ κατοικοῦσιν, εἰσὶ νομάδες ποιμένες ταράνδων, μελιτήχοι καὶ εἰρηνικοί, ἀλλ' ὀλίγον πεπολιτισμένοι· ὁμιλοῦσι δὲ γλῶσσαν στενῶς συγγενεοῦσαν πρὸς τὴν σούμιν τῶν Φιλανδῶν, ἀφ' ὧν ὅμως διακρίνονται ὡς πρὸς τὰ χαρακτηριστικά αὐτῶν, ἔχοντες μικρότατον ἀνάστημα, κρανίον ὀγκῶδες καὶ σφαιροειδές, κόμην μέλαιναν, πρόσωπον πλατὺ μετὰ προεχόντων μῆλων, ρίνα λίαν σιμὴν. Ὁ λαπωνικὸς τύπος εἶναι ἀναμφιβόλως τύπος φυλῆς ὅλως ἁλλοίας τῆς τῶν Φιλανδῶν καὶ προηγηθείσης τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις αὐτῶν πρὸ τῆς εἰς τὸν χριστιανισμὸν προσελεύσεως πάντων τούτων τῶν λαῶν.

Πρὸς Α τῆς λευκῆς θαλάσσης καὶ πρὸς ΒΑ τῆς Σιβηρίας ζῶσιν ἄλλοι ποιμένες ταράνδων, οἱ Σαμογέται, ἀνθρωπίσκοι ἱκανῶς τοῖς Λάπωνι προσομοιάζοντες, ἀλλ' ὄντες ὀλιγώτερον βραχυκέφαλοι τὸ κρανίον καὶ μογγολικώτερον ἔχοντες φυσιογνωμίαν καὶ ὑποκρίτερον τὸ δέρμα. Ἀληθεῖς ἄγριοι, τὰ ἦθη τῶν ὁποίων παρὰ τὸν προφανῆ αὐτῶν προσηλυ-

τισμὸν καὶ τὰς σπανίας βιομηχανικὰς ἐπιτυχίας, ἅπερ ἠρύσθησαν παρὰ τῶν Ρώσων, παριστῶσιν ἡμῖν ἐπαρκῶς ὅποιοι τινες ἦσαν ἔνιοι τῶν ἀρχαιότερων προϊστορικῶν λαῶν τῆς Ρωσίας.

Μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν Φιλανδῶν ἡ Οὐραλίων οἱ τελευταῖοι, ἀντιπρόσωποι τοῦ οὐγγρικοῦ κλάδου, ἐξ οὗ ἐξήλθον οἱ Μαγυάροι ἢ Οὐγγροι, ἦτοι οἱ Ὀστιάκαι καὶ οἱ Βογούλοι παρέμειναν ἐν προηγμένῳ βαθμῷ πολιτισμοῦ· ἄλλοις καὶ θηρευταὶ διέχουσιν ἐν ταῖς τῶν Οὐραλίων κλιτύσι καὶ ἐν τοῖς ΒΑ τῆς Ρωσίας ἄθλιον βίον καὶ ταχέως θὰ ἐξηφανίζοντο, ἂν ἡ ἄγονος αὐτῶν χώρα ἡνέοι κάλλιον τὸν ρωσικὸν ἐποικισμὸν. Εἰσὶ δὲ μικροὶ τὸ ἀνάστημα, ἔχουσι τοὺς τε ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν κόμην βαθύτερα τὸ χρώμα, τὸ κρανίον στρογγύλον καὶ σφαιροειδές μετὰ φυσιογνωμίας, προδίδούσης τὴν ἰαπωνικὴν σχεδὸν ἀρχικὴν αὐτῶν κατοικίαν διὰ τοῦ ἐπαισθητῶς μογγολοειδοῦς χαρακτῆρος αὐτῆς. Βεβαιούται ὅτι οἱ Βογούλοι ἀρχονται ὑφιστάμενοι ὑπὸ ἀνθρωπολογικὴν ἔποψιν τὴν ἐκ τῆς ἐπιγαμίας ἐπιρροὴν τῶν Ρώσων.

Οἱ Πέρμιοι, οἱ Ζύριοι καὶ οἱ Βοτιάκαι προσεγγίζουσι πρὸς τὸν τῶν δυτικῶν φιλανδῶν τύπον ὡς ἐκ τοῦ ὑψηλοτέρου κατὰ τὴν ἀναστήματος αὐτῶν, τοῦ ἐπιμηχεστέρου κρανίου καὶ τοῦ ἀνοικτοτέρου χρώματος τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς κόμης. Οὗτοι ἐπιδίδονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν, καίπερ ὄντες εἰσέτι κυνηγοὶ τε καὶ ἄλλοις καὶ ἰδίᾳ οἱ Ζύριοι, ἐνῶ οἱ Βοτιάκαι πρὸ πάντων καὶ οἱ Πέρμιοι ἀποδέχονται ὁσμημέραι τὰ ἦθη τῶν ρώσων χωρικῶν, οἵτινες περικυκλοῦσιν αὐτοὺς καὶ ἐν τέλει ἀπορροφηθήσονται ὑπ' αὐτῶν.

Ἄλλοτε αἱ κεντρικαὶ χῶραι τῆς νῦν Ρωσίας καὶ τὸ τοῦ Βόλγα λεκανοπέδιον ἦσαν ἡ κατοικία πολυαριθμῶν φιλανδικῶν φύλων, ἐν οἷς καὶ οἱ Βούλγαροι, οἵτινες, ὡς γνωστὸν, μετῴκησαν εἰς τὴν χερσόνησον τοῦ Αἰμου καὶ οἱ Μέριοι, παρ' ὧν οἱ μεγάλης Ρωσίας κάτοικοι ἐκτῆσαντο τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποῦοι εὐρίθαι ἡ Μόσχα. Οἱ Μορδβίνοι, ἀπόγονοι τῶν τελευταίων τούτων, εἰσὶ σήμερον διασπαρμένοι κατὰ διαφόρους μικροὺς ὁμίλους μετὰ τοῦ Ὄκου καὶ τοῦ Βόλγα, ἐκπολιτισθέντες δὲ σχετικῶς ἀπὸ τῆς ρωσικῆς κατακτήσεως εἰσὶ γεωργοὶ καὶ διετηρήσαν τὸν ἀρχαῖον αὐτῶν τύπον, ἦτοι κρανίον κυκλωτέρες, πρόσωπον εὐρὺ μετὰ προεχόντων μῆλων, κόμην καὶ ὀφθαλμοὺς βαθύς χρώματος καὶ ἀνάστημα μεσαῖον. Πρὸς Β τοῦ Καζάν οἱ Τσερεμίσα εἰμειναν ἀγριώτεροι τὰ ἦθη καὶ ἐτήρησαν ὡς πρὸς τὴν τάσιν τὰς ἀρχαίας αὐτῶν συνηθείας καὶ εἰδωλοκρατικὰς πεποιθήσεις· ὁ τύπος αὐτῶν ὀλίγον διαφέρει τοῦ τῶν Μορδβίνων.

Οἱ πρὸς Ν. γείτονες αὐτῶν Τσουβάχοι εἰσὶ κρείττονες γεωργοὶ καὶ μονιμώτεροι, ἀλλ' ἀπώλεσαν τὴν φιλανδικὴν αὐτῶν διάλεκτον, ἀποδεχόμενοι ἄλλην τουρκικὴν προελεύσεως, χορηγηθείσης αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Τατάρων τοῦ Καζάν. Πάντες οὗτοι οἱ λαοὶ ἐλαττοῦνται βαθμιαίως καὶ ἐπὶ τέλους ἐξαφανισθήσονται ὑπὸ τὴν πλήμμυραν τοῦ σλαυορωσικοῦ πληθυσμοῦ.

Γνωστὸν πόσαι ὁρδαί, τουρκικῆς τὸ πλεῖστον καταγωγῆς, διεχύθησαν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πρὸς τὴν Εὐρώπην, διελθούσαι τὰ μέγιστα ρωσικὰ πεδία ἀπὸ τῶν Οὐραλίων μέχρι τῶν Καρπαθίων. Μοιωνότι δὲ ἔνιοι αὐτῶν, ὡς οἱ Χάζαροι, ἴδρυσαν αὐτοῖς κράτη, εὐμοιροῦντα ποιεῖς τινος σταθερότητος καὶ διαρκείας σχετικῶς μακροχρονίου, δὲν φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ Τούρκοι οὗτοι ἀφῆκαν ἔγνη ἱκανῶς βαθέα ἐν τῇ πληθυσμῷ. Τούναντίον ἡ μεγάλη μογγολικὴ κατάκτησις παρέγαγεν ἱκανῶς διάφορα ἀποτελέσματα, οὐχὶ δηλ. ὅτι οἱ κυρίως λεγόμενοι Μογγόλοι, ἀλταϊκῆς καταγωγῆς καὶ στενοὶ τῶν Τούρκων συγγενεῖς, ἔχουσιν εἰσέτι ἀντιπροσώπους ἐν τῇ ἐθνογραφικῇ τῆς Ρωσίας χάρτι, ἀναγομένους εἰς τὸν ΙΓ' αἰῶνα, ἀλλ' ἐξ ἱστορικοῦ, ἀξιοσημειώτου δὲ φαινομένου ὁ Ζιγγίς-Χάν, οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ἀρχηγοί, καθαροὶ Μογγόλοι, συνείλεγον τὰς πλείστας τῶν ἰλῶν αὐτῶν ἐκ τῶν ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ τουρκικῶν ἐθνῶν καὶ φυλῶν, ἀπεδέξαντο τὴν τουρκικὴν ὡς ἐπίσημον καὶ διοικητικὴν γλῶσσαν καὶ ἴδρυσαν πανταχοῦ ἀληθεῖς τουρκικὰς ἀποικίας, ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ρωσίᾳ. Ταῦτά εἰσι τὰ στοιχεῖα ἐξ ὧν προέχονται τὰ διάφορα τουρκικὰ τὴν τε φυλὴν καὶ τὴν γλῶσσαν φύλα, ἅτινα σώζονται εἰσέτι ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ρωσίᾳ, μάρτυρες τῶν ἀρχαίων ταταρικῶν γανάτων τοῦ Καζάν, τοῦ Ἀστραχάν καὶ τῆς Κριμαίας. Οἱ Τούρκοι οὗτοι καὶ ἰδίᾳ οἱ μόνιμοι

διάγοντες βίον, ὡς ἐν Καζάν, δὲν εἶναι πολὺ ἀμειψέας ὑπὸ ἀνθρωπολογικὴν ἔποψιν καὶ δὲν παριστῶσι καθ' ὁλοκληρίαν τοὺς διακριτικούς χαρακτῆρας τοῦ μογγολοειδοῦς τύπου ἀληθῶν Τούρκων τῶν Ἀλταίων καὶ τῆς Σιβηρίας, οἷος ἀπαντᾷ εἰσέτι παρὰ τοῖς Γενοκράταις καὶ τοῖς Μαυροκιργγτίοις (Καρὰ-Κιργίς). Ἄλλως, ἐπισθητικῶς ἀλλοιωθέντες ἐκ τῆς συναναμείξεως αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑρηνίων τῆς κεντρικῆς Ἀσίας πρὶν ἢ εἰς Εὐρώπην εἰσελθῶσιν, συνεπείχ τῶν μογγολικῶν σημαίων, ἠναγκάσθησαν πρὸς τοῦτοις νὰ ὑποστῶσι τὴν ἐθνογενικὴν ἐπιρροὴν τῶν κατακτηθέντων λαῶν καὶ τῶν δούλων γυναικῶν τοῦ Καυκάσου, μεθ' ὧν συνῆπτον γάμους, ἰδίᾳ παρὰ ταῖς ἀνωτέρας τάξεσιν. Ὁ τύπος διεσώθη ἁγνώτερος παρ' ἐκείνους μᾶλλον, οἵτινες ἔμειναν πτωχοὶ καὶ νομάδες, ὡς οἱ Κεργίσι-οἱ - Κασάκ-οἱ, οἵτινες βόσκουσι τὰ ποίμνια αὐτῶν ἐν ταῖς πρὸς Β. τῆς Κασπίας στέπαις. Οἱ Βασκί-οἱ, γενόμενοι σχεδὸν μόνιμοι ἐν ταῖς μεσημβριναῖς κοιλάσι τῆς ὁροσειρᾶς τῶν Οὐραλίων, εἰσὶ πρᾶγματι Τούρκοι τὴν γλῶσσαν καίπερ ἰσχυρίζομένων τινων ὅτι δέον νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τοὺς Οὐγγρούς ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν.

Τέλος ἱκανῶς σπουδαία φυλὴ τῶν καθαρῶν Μογγόλων ἐγκατέστη ἐν τῷ κατωτέρῳ τμήματι τοῦ Βόλγα, ἔστι δ' αὖτις ἡ τῶν Κάλμυκων ἢ Οἰλοῖ τῶν μεταναστευσάντων τὸν ΙΖ' αἰῶνα ἐκ τοῦ σινικοῦ ἐδάφους καὶ ἐγκαταστάντων εἰρηνικῶς ἐν Ρωσίᾳ μετὰ παρέλευσιν ἀριθμοῦ τινος ἐτῶν, οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ὑπέστρεψαν εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν χώραν ὁπωσδήποτε παρέμειναν ἐκεῖ, ὅπου αἱ ρωσικαὶ ἀρχαὶ αὐτοὺς ἐγκατέστησαν, ἀλλ' ἔμειναν ποιμένες, νομάδες καὶ βουδδισταί, φιλειρηνικώτατοι ἄλλως καί, ἐπειδὴ δὲν ἀνεμίχθησαν μετὰ τῶν περικυκλούντων λαῶν, παριστῶντες τὸν μογγολικὸν τύπον, ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ ἀγνότητι. ἴτοι μετὰ βραχέος ἀναστήματος, ἰσχυροῦ μυωνικοῦ συστήματος, τάσεως πρὸς πολυσαρκίαν, τραχήλου βραχέος καὶ βεθυσιμένου ἐντὸς ἀδρῶν ὤμων, κρανίου ὀγκώδους καὶ λίαν βραχυκεφάλου, προσώπου πλατέος μετὰ προεχόντων μύλων τῶν παρειῶν, ὀφθαλμῶν μικρῶν, περιορισμένων καὶ μελαίνων, ρινὸς πεπλατυμένης, στόματος εὐρέος μετὰ ὠραίων ὀδόντων, κόμης μελαίνης καὶ τραχείας, πώγωνος ἀραιοῦ ἐν γένει παριστῶσι τὸν ἀληθῆ τύπον τῶν Ἀλταίων, τῆς ἀσιατικῆς ταύτης ὁροσειρᾶς, ἀφ' ἧς προῆλθον τσαυταὶ κατακτητικαὶ ὁρδαὶ πρὸς τὰ τέσσαρα διευθυνθεῖσαι σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ προσωρισμὸς τῶν σπουδαίων τούτων ἱππευτῶν, τῶν ἀκατανικήτων τούτων τατάρων κατακτητῶν ἔληξεν· αἱ κατακτήσεις δὲν ἐπιτελοῦνται πλέον κατὰ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὴν τῶν Σλαυορρώσων, οἵτινες, ὀλίγον κατ' ὀλίγον κατελθόντες ἐκ τῶν Καρπαθίων, ἐπεξετάθησαν εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, οἵτινες ἀποστέλλουσι τὰ τέκνα αὐτῶν νὰ ἰδρύσωνιν ἀποικίας οὐ μόνον ἐν τοῖς βαθέσι δάσεσι τοῦ βορρᾶ ἀλλὰ διευθύνουσιν αὐτὰ καὶ πέραν τῶν Οὐραλίων, εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν καρδίαν τῶν χωρῶν, ἐξ ὧν ἐξῆλθον τοσοῦτοι ἐπιδρομεῖς, καὶ οἵτινες ἐγκατέστησαν ἔνια τῶν τέκνων αὐτῶν τούτων καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἀκταῖς τοῦ μεγάλου εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΜΗΤΗΡ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Συνέχεια τῆς προηγούμενης ἀριθμῶν).

— Ὁ γάμος, ὃν εἶχον προετοιμασεὶ διὰ σέ, ἦτο ὁ καλλίτερος, ὃν ἠδύνατό τις νὰ φαντασθῇ. διέκοψεν ἡ κ. Βρίς. Πάντα τὰ ἀγαθὰ ἦσαν πλήρη ἐν αὐτῷ. Πλοῦτος, συγγένεια ὑψηλαί, ὠραιότης, πνεῦμα, ἀγαθότης ψυχῆς...

— Πάντα τὰ ἀγαθὰ ἦσαν πλήρη πρᾶγματι, μήτερ μου, διέκοψεν ὁ κ. Βρίς, ἔλειπεν ὅμως μόνον ὁ ἔρω.

Ἡ κυρία Βρίς δι' ἀποτόμου κινήσεως, προέτεινε τὸ πρόσωπον αὐτῆς πρὸς τὸν υἱὸν μετ' ἐκράσεως ἀμφιβολίας.

— Ναί, ἔλειπεν ὁ ἔρω, ἐπανελάθεν ὁ Ριχάρδος διὰ τῆς αὐτῆς σοβαρῆς καὶ μελαγχολικῆς φωνῆς. Ἡ Μαγδαληνὴ ἐκέκτητο πάσας τὰς ἀρετάς, εἶχεν ὅλα τὰ χαρίσματα... καὶ ὅμως οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ τὴν ἀγαπήσω. Δὲν πταίω ἐγὼ διὰ τοῦτο.

— Ἐκείνη ὅμως σέ ἠγάπα, εἶπεν ἡ κ. Βρίς ἀνὰ μέσον δύο ὀλοφυρῶν καὶ εἶτα ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον διὰ τῶν δύο χειρῶν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῆς νύμφης αὐτῆς, ἣν τοσοῦτον εἶχεν ἀγαπήσει.

— Μὲ ἠγάπα, εἶπεν ὁ Ριχάρδος, καὶ διὰ τοῦτο ποτέ, — ἀκούετε μήτερ μου; ποτέ — ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐζητήσατε τὴν χεῖρα αὐτῆς δι' ἐμέ, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν τῇ ἐκλείσας τοὺς ὀφθαλμούς, οὐδέποτε ἡ καλὴ ἐκείνη γυνὴ ὑπωπτεύθη ὅτι δὲν τὴν ἠγάπων, ὡς καὶ ὅσον ἐκείνη ἐμέ.

Ἡ κυρία Βρίς προσήλωσεν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς βλέμμα πληρὲς ἐρωτήσεων ἀφώνων.

— Ἀπέθανεν εὐτυχῆς, ἐξηκολούθησεν ὁ Ριχάρδος, καὶ ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῶν γηθυσίων ἰδεῶν τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ γάμου ἡμῶν. Καὶ ὅμως, μήτερ μου, συνεζήσαμεν δέκα ὅλα ἔτη! Κατὰ τὰ δέκα ταῦτα ἔτη—θὰ μὲ πιστεύσητε βεβαίως χωρὶς νὰ σῶς διαβεβαιώσω μεθ' ὅρκου—οὐδεμίαν διέπραξα ἐκκεντρικότητα. Πολλὰκις ἐν ταῖς συναναστροφαῖς καὶ ἀλλαχού συνήνητσα γυναικας ὀλιγωτέρας ἐχούσας τῆς Μαγδαληνῆς ἀρετάς, αἱ ὁποῖαι ὅμως, ὡς πρὸς ἐμέ, εἶχον θέλητρα τῶν ὁποίων ἐστέρειτο ἡ Μαγδαληνὴ... Καὶ ὅμως, οὐδέποτε, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν κἄν ἐσκέφθην αὐτὰς ἢ ἐπεθύμησα τὴν μετ' αὐτῶν συναναστροφὴν... Ἦσθαι νόμην ὅτι οὐδέποτε θ' ἀγαπήσω τὴν σύζυγόν μου, ἀλλ' ὅμως εἶχον ὠρμισθῇ νὰ μὴ ἀγαπήσω ποτέ ἄλλην...

— Καὶ διατί δὲν τὴν ἠγάπας; ἠρώτησεν ἡ κυρία Βρίς ὀργίλως.

— Μήπως ἠξεύρει ποτέ κανεὶς διατί ἀγαπᾷ καὶ διατί δὲν ἀγαπᾷ; Οὔτε ἐκείνη ἔπαιεν, οὔτε ἐγώ. Ἰσως διότι τὴν ἐγνώρισα μικρὰν, διότι ἤμεθα συγγενεῖς, καίτοι ἡ συγγένειά μας δὲν ἦτο στενὴ. Ἰσως ἐπίσης, — καὶ ἔστι ἐπὶ μίαν στιγμὴν, εἶτα ὅμως ἐξηκολούθησε ταπεινῶν τὴν φωνήν, — διότι ὁ πρὸς ἐμέ ἔρω αὐτῆς ἦτο λίαν σιωπηλός, δὲν ἐξωτερικεύετο μετὰ ζωηρότητος.

— Αὐτὸ ἀκριβῶς ἀπεδείκνυνεν ὅτι ἦτο ἀξιοπρεπής, προσέθηκεν ἡ κυρία Βρίς.

— Βεβαίως... Ἐγὼ εἶμαι ὁ μόνος ἔνοχος διότι δὲν ἠδυνήθη νὰ συμμερισθῇ τὴν εὐγενὴ αὐτῇ τρυφερότητα, ἐν τούτοις ἡ ἀνάνησις τῆς Μαγδαληνῆς θὰ μοὶ εἶναι πάντοτε εὐχρεστος.

Ἐσίγησεν, ἐφαίνετο δὲ ἐκ τῆς φυσιογνωμίας του ὅτι ἐγενεῖτο ἐν αὐτῷ ἀνάνησις παρελθουσῶν ἡμερῶν, πικρῶν ἐνίοτε, ἀλλ' ὧν τὴν πικρίαν μόνος ἐγνώρισεν.

— Ἐπὶ τέλους, μήτερ μου, ἐξηκολούθησεν, ἠξεύρετε πόσον εἰλικρινῶς τὴν ἐκλαυσάσταν ἀπέθανεν. Ὑπῆρξε σύντροφος τοῦ βίου μου καὶ μοὶ ἔδωκε δύο τέκνα.

— Δὲν ἀκούει αὐτὰ διὰ νὰ εἶσαι εὐτυχῆς; ὑπέλαθεν ἡ κ. Βρίς ἀποτόμως πως.

Ὁ υἱὸς ἠτένισε πρὸς αὐτὴν κατὰ πρόσωπον.

— Εἶχον ὀρμισθῇ νὰ μὴ ἀγαπήσω ἄλλην γυναῖκα, ὁ θάνατος ὅμως μὲ ἀπέλλαξε τοῦ ὅρκου ἐκείνου. Εἶμαι τριάντονα ἐξ ἐτῶν μήτερ μου καὶ αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι ὑγιῆς καὶ θὰ ζήσω, ὡς ἐλπίζω, ἐπὶ μακρὸν καὶ καλῶς. Ἦδη ἀγαπῶ διὰ πρώτην φορὰν ἐν τῷ βίῳ μου, ἀγαπῶ καὶ θέλω νὰ γείνω εὐτυχῆς!

Ὅμιλῶν οὕτως ἠλλαξε φυσιογνωμίαν. Νεανικὴ δροσερότης ἐφαίνετο ἐπικαθημένη ἐπὶ τῶν χροτῶν καὶ τῶν ὠραίων ξανθῶν πλοκάμων τῆς κόμης αὐτοῦ. Μεθ' ὅλην τὴν δυσἀρέσκειαν αὐτῆς, ἡ μήτηρ, ὡς ἀληθὴς μήτηρ, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ θαυμάσῃ τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν εὐγλωττίαν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. Ἀμέσως ὅμως εἰσῆλθεν αὖθις εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἰδεῶν, αἵτινες προαπησχόλουν αὐτήν.

— Λοιπὸν θέλεις νὰ δώσης μητριάν εἰς τὰ τέκνα σου.